

**Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi
sacraru[m] literaru[m]**

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

93 Da[m]noso[rum] (schad narre[n]) Nole. Facere caristia[m]: fraudule[n]t
emere [et] ve[n]dere: mutuare pecunia[m] [pro] vsura: mutuare suu[m]
pign[us]: mutuare [et]c. [de] vsura

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70346)

Dannosorum

Feria. iij. post Oculi. vi. Martij.

Stultorum infinitus est numerus. Eccl. i. Evangelium.

Nonagesimatertia stultorum turba est dannosorum (Schad noren) Ipsi sunt (fürkuffen/wuochrer) et eis filii: qui obsunt toti reipublice. Ideo autem eos cum vocabulo appellavi dannosos: ut omnes comprehendere possem. scilicet usurarios et alios exercitantes illegitimos et perniciosos tractatus. Tot autem nolis possent dinosci quot sunt malorum tractatum differentie: qui sunt absque numero: et multa superioribus annis de his dixi. Ad presens igitur (ne etiam hec turba sine nolis transeat) accipite septem.

Prima nola est (Fürkaufen) facere carissima. Sunt qui tempore vindemie aut messis quo colligunt frumentum/vinum et huiusmodi emunt: ut postea carius vendant: intendentes per hoc facere carissima/rariter quod cogant boves ab eis emere: et ipsi ad libitum possint vendere. Illi quoque tenentur ad restitutionem vel non recte. vide in Ange. usura. §. lxx. et in Antonino parte secunda. Hi sunt qui Raym. appellat nefandas beluas. Et quod recte sic noiantur. Belua enim a bellando dicta: quod pro ea bellare oporteat: et bestia a vastando dicta quasi vastia. Sunt enim hi vastatores totius civitatis: et pro eos bellandum esset a tota civitate: et extrudendi deo et hominibus odibiles: qui neque deum veretur neque homines timet/fame et carissima facientes. Pauperum interceptores: qui tristant tempore fertilitatis: ad fulmina autem et gradines pruinasque resistunt. Reservo inquit frumenta mea et vina quousque scilicet Gregorius pro potestatem super equo cinerum coloris coartaverit (vff eum falben bens) Denotando pruina: qui cadere solet circa hoc festum/bis huiusmodi coloris. Mali sunt hi: peiores autem illi qui nihil fructuum reservant/sed emunt res ipsas ad comestores veniunt: et mox reuadunt easdem in nullo mutatas neque reservatas. De quibus dicit Scotus: quod essent exterminandi: eosque gallice appellat regrasiers. Vide eundem in. iij.

Secunda nola est: fraudulenter ementium (nachkauffen) Dicitur deus que sunt sub hac nola: qui quanto carius potest vendunt: quanto vero vilis potest emunt: qui expectant tempora quando necessitas quis vendere res suas: et minoris pretio eas emunt quam iustum sit. Item (stich vnd bestich) Quere et dic ad placitum ex Angelica et speculo Brandi.

Tertia nola est: mutuare pecuniam numeratam/vel aliquid eorum quod usu sumunt: ut frumentum/vinum/oleum et huiusmodi cum intentione recipiendi aliquid ultra sortem. Hic mortaliter peccavit: et secundum doctorem contra restitutionem tenetur: precipue si verbo vel signo expressisse vel tacite inuit debitori/ut sibi ex hoc aliquid daret.

Quarta nola est: mutuare super pignus rei mobilis/ut vestis eorum et huiusmodi hoc pacto ut possit uti tali pignore usquequo pecunia reddat. Usura est et mortale secundum Thomam: et extra canonem. ca. primo.

Quinta nola est: mutuare sup pign^o rei immobilis: vt domus/agri z
bmo: vt interim accipiat vsum fructuū pignoris/donec ali^o pecuniaz
tenuerit: mortale ē z vsura/z ad restitutōez tenet. extra de pig. allo vos.

Sexta nola est: mutuare pecuniā pncipalr cū spe psequēdi aliquod
munus a lingua vel obsequo/quod pecunia estimari possit: puta opa
boum/iumentu vel psonē: vel vt pcuret seu aduocet p co. Usura est et
ad restitutōem tenet

Septima nola est: deponere pecuniā penes mercatorē vel artifices
sine aliq pacto: intendēs tñ pcipe aliqd vtilitatis ad discretōem eius:
z q in omi casu saluū habeat capitale suū. Usura est/z restituere tene
tur. Secus si intēdit vel etiā paciscit pncipare tam de damno q̄ de
lucro. Aliter tñ dicūt Jo. An. z Panoz. Ecce nolas septem: alias plu
res his vide in Ebaumis z Anthon. z Ange. Et adde ad placitū iuxta
exigētiā audiētū z vtilitatē. Et tātū de illo. Circa secūdu. s. de stul
ticijs hoz vsurarioz qd dicā/nisi q multis admodū laborāt stulticijs

Prima: cū vehemēter desideret fenerari/nō vult tñ cū deo fenerari:
qd posset facere sine pctō z cū magno lucro: sed ibi fenerat vbi paz lus
crum est z magnū pctm. Miser homo (ait Augu.) cur feneraris hoīe
Fenerare deo z cētuplū accipies: z vitā eternā possidebis. Scda stul
ticia est: q ipē accipit pecuniā ad vsurā cū nō egeat/z sup meli^o pign^o
qd bz. Melius pign^o qd ipē bz est aia/sup quā accipit qcqd vltra for
tem accipit: z vti qz ad magnā vsurā pene: qz p momentanea pctō eter
nalk puniet. Tertia stulticia est: q sciēter mortifera esurit z quodam
mō sugit. vñ recte ppat sanguisuga: q mēbro tumido apposita prauuz
sanguinē sugit: z dum membz a tumore sanat/sibipī est mortis occas
sio. Glere sanguisuga: q sanguinē nō reddit/nisi posita inf vrticas ad so
lem: sic illi ad solē iusticie in iudicio z vrticas inferni. Crudior in hac flā
ma. Jacuit hec inter vrticas sanguisuga. Grades sūt he stulticie. Sz
adhuc alia gradior est/qua laborat vsurarius in fine vite sue: q cū des
beret tūc sibi de diuitijs facere medicamēta/vñ fecit sibi vulnera: poti
us vult illis vti in mortē filioz suoz qz sibi mederi. Nec est sūma stul
ticia/q est in nouissimo vite/cū nō possit homo postea de ipa penitere.
De qua legit Hier. xvj. Et in nouissimo suo erit insipies. Ecce igit
qz stulti sint hi vsurarij. Et tolerabile qdē est: si solū stulti essent/z non
etiā latrones/pditores z homicide dicerent z essent. Plane panis egē
tiū vita pauperz ē: q defraudat illū hō sanguis est. Homicida igit est
vsurari^o qz tū ad paupes: qbz aufert vitā/z ppijs filijs gram. Porro
ofert paupr bñficiū mutui hac intentōe/vt exheredet cū a vinea bona
vel alia possessiōe si bz: z h facit tā amico qz inimico/etiā fratri: vñ pdi
tor est. Latrones cos vocat dñs in euāgelio/q p munusculis fructuuz
pecuniā offerentibz accommodabāt. Et qñ putas ab hac sua miseria et
stulticia puerent: Nunq. Et cur ita: qz nunq ad ea venūt loca vbi

Sp̄erantiū hereditatem

ad restitutiōem possent exhortari: inferno deteriorēs q̄ in passione dñi q̄ sua nō erāt restituit: z Juda q̄ p̄nia ducit triginta denarios restituit. Similes plane bufoni in h̄ q̄ de terra pascit z de vinea exit cū flores re incipit/nō valēs eius odorē sustinere. Sic z vsurarius terrenis pascit z delectatur: ab ecclā exit ad odorē vbi diuini: si em̄ p̄sentit q̄ sermo debeat ibi fieri/fugit in aliā ecclā audire missam: cum potius intrare deberet si extra ecclā esset. Cum scriptū sit Eccl. xliij. de sacra scriptura: Quasi balsamū nō mixtū odor meus. Ergo nō p̄uertuntur Rogamus dñm.

Fer. v. post Oculi. vii. Partij. Thome de Aq.

Stulcorū infinitus est numerus. Eccl. i. Euangelium.

Nonagesima quarta turba stulcorū est: sperantiū de hereditate (Erb narren) Ipi sunt mali filij q̄ desiderāt mortē parentū vt eis succedāt: mali rami infideles suis radicibus: de q̄b̄ Sap. iij. Confringent rami incōsummāti. Rami recipiūt z ad se trahūt sugūtq; humorē de radice/nihil autē remittūt/sed in fructus pducūt. Sic illi mali filij sugūt ad se bona parentū: nihil autē refundunt etiā parentibus in necessitate p̄stitutis: sed fructibus suis. i. pueris ad ministrāt: cū tñ in extrema necessitate p̄t̄ parentibus q̄ filijs est; subueniēdū. Sic z parentes instar radicū affectū dilectōis in ramos filios. s. trāsmittūt: sed nō ecōtra filij humorē dilectōis sed in plem. itaq; q̄ ad affectū z effectū nihil remittūt. Rami p̄terea dū teneri sunt/a radice et trūco educunt z nutriunt: sed magni facti z ponderosi truncū suum z radices de terra eradicāt. Sic z q̄dā mali filij dū puuli sunt z tenelli educūt/z educant nutriūtq; a radicibus z trūcis parentū suoz: at vbi p̄senuerint z masculi fuerint facti/nutunt radices illas parentes/q̄ntuz in eis est euellere de terra z eradicare/p̄ desideriiū mortis eoz. p̄ hereditatē h̄ndā. Uellet igit̄ eos eradicari de terra viuētū/z in aliā terrā: scz cimiterij/in terrā mortuoz. p̄fundū plātari: q̄ si nō tā cito sic uellet eradicati fuerint/cruciat̄ expectatōe: eos litigijs p̄ donis z hereditatis diuisione turbāt z affligūt. Rami tādē q̄ aptadi sūt ad edificiiū/suauit̄ valde z cū diligētia p̄cidunt: z ne male cadāt cauet̄. Ceterz q̄ ad ignē veniūt mittēdi/sine obseruatōe/vt p̄ringit abscondunt: neq; quō cadēt curat̄. Sic boni filij q̄s deo ad edificiiū celestis hierlm̄ ordinauit: a deo p̄ securim mortis curialit̄ abscondunt/z ne cadāt male cauet̄: at mali rami/mali filij/incōsummāti pctōres /ad ignē eternū parati p̄fringent̄ ab eo totalit̄/vt cadāt in ignē eternū: sicut ipe p̄mittit p̄ Psal. Confringā eos nec poterūt stare: cadēt sub p̄pedes meos. Et iuste q̄dē p̄fringent̄ cū sint rami nō faciētes fructū/nisi mortifery z nullū vsui aptū: qz opa deordinata p̄ra deū z rectā rōnem. Ecce hi sunt fatui nostri: z p̄nt duabus nolis diuisci.